

Ольга МАЛІНОВСЬКА,
вчитель вищої категорії, старший вчитель;
Наталя ГОЛОЩУК,
вчитель вищої категорії
(Понінківський НВК "ЗОШ I–III ст. № 1, гімназія"
Полонського р-ну Хмельницької обл.)

Урок-конференція "7 чудес України"

Зміни в житті сучасної школи потребують від педагога вміння надати навчально-виховному процесу розвивального спрямування, активізувати пізнавальну діяльність учнів.

Завдання учителя — не повідомлення знань, а управління процесом засвоєння знань і способом діяльності учнів. Завдання учня — оволодівати системою знань, засобами їх отримання, переопрацювання, застосування. Переконані, що реалізувати подані завдання на практиці допомагає така форма організації навчально-виховного процесу, як учнівські конференції.

Учнівська конференція — це важлива форма навчання, яка сприяє формуванню знань, умінь і навичок учнів, їх закріпленню та вдосконаленню, поглибленню й систематизації; це комплексна форма узагальнення результатів самостійної пізнавальної діяльності учнів під керівництвом учителя, що здійснюється завдяки їхнім спільним зусиллям. Метою конференції є поглиблення, зміцнення та розширення діапазону знань учнів; формування позитивного ставлення до самостійного набуття ними знань; розвиток і саморозвиток творчих здібностей учнів, їхньої активності; створення передумов самовиховання, самовдосконалення, самовизначення.

У початкових класах широкі можливості для організації та проведення конференцій надає навчальний предмет "Я у світі", що реалізує галузь "Суспільствознавство" нового Державного стандарту початкової загальної освіти і спрямовується на соціалізацію особистості молодшого школяра, його патріотичне і громадянське виховання.

Пропонуємо вашій увазі конференцію "7 чудес України", яку можна провести для учнів 3–4 класів під час вивчення тем "Людина в суспільстві", "Людина і світ" або у процесі виховної роботи.

Презентацію до даної конференції можна переглянути за посиланням: <http://www.slideshare.net/igorsirenky/4-7-44636674>.

Тема. Культурна спадщина народу.

Мета. Узагальнити поняття "культурно-історична спадщина", сприяти розвитку загально-навчальних умінь, активного пізнавального ставлення до соціального середовища, формувати дослідницькі уміння, розвивати навички самостійної роботи учнів з інформацією, виховувати повагу до пам'яток культури.

Організація класу.

— Діти, ви, напевно, в житті вже стикалися з магією імені, яке впливає на людину, з бумерангом вчинків, які повертаються до кожного, а також із впливом чисел на наше життя. Одним із магічних чисел є число 7.

Інтерактивна гра "Мікрофон".

— З чим у нашому житті пов'язане число 7? (7 нот, днів, кольорів веселки, 7 чудес світу; у казках: 7 козенят, господинь, гномів; у прислів'ях: семеро 1 не чекають, 7 разів відмірай..., 7 п'ятниць на тиждень, до 7 поту).

Це число уособлює мудрість, святість, знання.

Мотивація навчальної діяльності.

— Із числом 7 буде пов'язана наша розмова сьогодні. Я бажаю вам розширити знання про історико-культурну спадщину України — тобто про духовні та матеріальні надбання протягом усієї історії.

Повідомлення теми і мети уроку.

— Нині в Україні налічується 177 тисяч пам'яток культурно-історичної спадщини, але тільки 7 заслужили почесне звання Чудес України.

Музичний кліп.

— Щоб детальніше розповісти про 7 історико-культурних чудес України, до конференції готувалися наші дослідники: історики, географи, мистецтво-

знавці. Ви також можете стати дослідниками і дізнатися про історію та культуру України, прочитавши книги серії Україна, а саме: "101 старий палац і парк", "101 старовинний замок", "101 величний храм", "101 славетне місто", "101 мальовничий куточок", "101 найцікавіший музей", які пропонує вам наша шкільна бібліотека.

Основна частина. Виступи учасників конференції.

1. Заповідник "Кам'янець".

Кам'янець-Подільський – місто, що зберегло дух середньовіччя. Своєрідність і унікальність його полягають у гармонійному поєднанні природи, середньовічного міста та фортеці. Місто не має аналогів у Європі.

Раніше Кам'янець був столицею краю і бажаним об'єктом для багатьох країн. Спочатку ним заволоділа Литва (в чий правління і був побудований замок), потім Польща, Османська імперія, Росія, Радянський Союз, і, нарешті, Україна.

Завдяки неприступності, створеній спільними зусиллями людини і природи, за Кам'янець-Подільською фортецею закріпилася репутація "побудованої рукою Бога".

Природа подарувала фортеці високі прямовисні береги і широке русло Смотрича, а людина спорудила високі стіни фортеці та унікальний Замковий міст, що сполучає Старе місто із фортецею через каньйон, якому 2 000 000 років.

До складу Кам'янецької фортеці входять одинадцять башт, кожна з яких має свою назву й історію. Так, наприклад, найвища башта названа Папською тому, що була збудована на кошті, виділені папою римським Юлієм II. Ще її називають Кармелюковою, бо в ній тричі був ув'язнений український народний герой Устим Кармелюк.

Інсценізація твору "Панські гостинці".

Д і й о в і о с о б и: Кармелюк, дівчина.

Було це тоді, коли Кармелюк із Сибіру повернувся. Пішов він на шлях, що веде до Летичева та по дорозі зустрів дівчину, що йшла на ярмарок. Дівчина була дуже засмучена.

– Не втомилась, молодиче?

– Ой втомилась, чоловіче добрий, та ще й спина болить від панських гостинців.

– Яких ще гостинців?

– Та били нас і вчора, і позавчора. Давай їм подать, та й годі. А де ж ті гроші взяти, коли й самим їсти ніщо? Оце взяла дві останні курки й несу до міста продавати.

– Ти так рано йдеш. Не боїшся, що Кармелюк з лісу вийде?

– А чого ж мені його боятися, чоловіче добрий? Нехай багаті бояться, нехай пани трусяться. Бідних Кармелюк не кривдить.

Жінка перехрестилася і вже хотіла йти далі, але Кармелюк затримав її, вийняв з гаманця 100 карбованців і поклав у руку. Жінка з подиву аж закам'яніла, адже здогадалася, що це – Кармелюк.

– Куди тільки подивлюся, – скрізь багач панує, І в розкошах превеликих днює і ночує.

А бідному-нешчасному ся тяжка робота,
Ще й до того несправедлива вічна скорбота.

Ще й нікого я не вбив,

Бо сам душу маю.

А що візьму в багатого – убогому даю.

Отак гроші розділивши, гріха я не маю.

Кам'янець-Подільський займає третє місце після Києва та Львова за кількістю пам'яток старовини і культури. Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець" є одним із найстаріших на території України.

2. Хотинська фортеця.

На іншому березі Дністра знаходиться Хотинська фортеця – свідок численних війн та суперечок....

Не випадково скелястий мис над Дністром наші предки називали "Хотинь". Назва міста походить від дієслова "хотіти", оскільки мис був бажаним та надійним місцем для давніх поселенців.

Завдяки вигідному розташуванню, Хотин був центром розвитку ремесел і торгівлі, які, в свою чергу, сприяли розквіту культури та економіки міста. Хотин завжди привертав увагу завойовників. З метою захисту від них була споруджена фортеця, яка пережила століття і бачила під своїми мурами полчища воїнів Османської (турецької) імперії, вояків Дмитра Вишневецького (Байди), Петра Дорошенка. Під час визвольної війни українського народу проти польської шляхти у Хотин двічі вступали війська Богдана Хмельницького.

Відома Хотинська фортеця і подіями Хотинської війни, яка прославила запорозьких козаків та врятувала Західну Європу від вторгнення яничар. У цій битві було важко поранено гетьмана Петра Сагайдачного внаслідок чого він пішов з життя.

Упродовж XVII ст. Хотин переходив з рук у руки, ним володіли і польські королі, і турецькі феодалі, неодноразово місто визволяли запорозькі козаки.

Хотинська фортеця увійшла до 7 чудес України.

Сьогодні Хотин – одне з найбільших міст Чернівецької області.

3. Національний заповідник – острів "Хортиця".

Острів "Хортиця" є найбільшим островом на Дніпрі. Тут поєдналися степи, ліси, рідкісні види рослин та пам'ятки геології.

Дуже важливою та значущою є історична спадщина цього краю.

Нерозривно пов'язана історія Хортиці з Київською Руссю. За однією з версій, саме тут у 972 році загинув в бою з печенігами князь Святослав Ігорович.

Але найяскравіші події в історії Хортиці пов'язані, безумовно, з запорозькими козаками, адже саме тут знаходилося славетне козацьке укріплення – Запорізька Січ.

"Січ" називалася тому, що це було розчищене серед лісу місце, укріплене частоколом з висічених кілків.

Перші укріплення з'явилися тут ще в 1556 році. Дмитро Вишневецький (на прізвисько "Байда") зібрав розрізнені козацькі ватаги і збудував на Хортиці своєрідне місто-фортецю, яка стала захистом від татар.

Саме на Хортиці Богдан Хмельницький отримав підтримку реєстрових козаків у часи Визвольної війни. З Хортиці вирушали у козацькі походи проти поляків гетьман Петро Сагайдачний зі своїм військом.

Інсценізація пісні "Ой на горі та й жєнці жєнуть".

Вчитель. До культурної спадщини України належать релігійні храми і собори, а саме Києво-Печерська лавра та Софійський собор у м.Києві.

4. Києво-Печерська лавра.

Свято-Успенська Києво-Печерська лавра – одна з найбільших православних святинь України, чоловічий монастир Української православної церкви.

Заснований у 1051 році, за князя Ярослава Володимировича монахом Антонієм як печерний монастир. Вважається одним із перших монастирів на Русі. Учень Антонія – Теодосій, звів багато наземних будівель і головний собор.

Назва лаври "Печерська" походить від слова "печери", бо саме у печерах на її території оселялись перші монахи. Частими відвідувачами печерного монастиря були князь Ізяслав, син Київського князя Ярослава Мудрого та київська знать, яка жертвувала кошти на будівництво наземного храму та келій.

Києво-Печерська лавра зіграла важливу роль у розвитку давньоруської культури, вона була центром літописання. Тут перекладав і переписував твори іноземних авторів літописець Нестор.

До наших днів збереглася майже у первозданному вигляді Троїцька надбрамна церква над воротами головного входу в Лавру. Вона вистояла, незважаючи на численні війни, пожежі та інші нещастя, яких зазнавала Лавра впродовж своєї історії.

5. Софія Київська.

Головною святинєю Київської Русі став Софійський собор.

Будівничим Святої Софії літописці називають великого київського князя Ярослава Мудрого. Джерела свідчать, що в цій справі Ярослав завершив починання свого батька Володимира – хрестителя Русі. Собор має 13 куполів, які збільшувалися від малих до великих.

При соборі велося літописання і були створені перші відомі на Русі бібліотека та школа.

Собор зберігає художній спадок кількох поколінь. Особливу цінність становлять мозаїки, які прикрашають головні частини храму. На них зображені основні персонажі християнського віровчення. На склепінні головного вітаря – славний мозаїч-

ний образ Богоматері Оранти, руки якої здійснені в молитві. Вона є символом вічності Києва.

Фрески собору збереглися менше, ніж мозаїки. Багаторазові реставрації завдали картинам непоправної шкоди.

Цінною реліквією собору є мармуровий саркофаг Ярослава Мудрого, в якому покоються останки князя. Саркофаг вагою 6 т оздоблений пишним різьбленням.

Софія Київська – це справжня культурна скарбниця: тут і архітектура, і скульптура, і малярство, і ювелірне мистецтво зібрані в один потужний акорд...

Вчитель. Культурною спадщиною можуть бути не лише замки, фортеці, собори, мозаїки, картини, а навіть парки та сади. Послухайте про парк, який називають Уманським дивом.

6. Парк Софіївка.

Парк "Софіївка" є шедевром і зразком світового садово-паркового мистецтва. Він розкинувся на узбіччі старовинного міста Умань Черкаської області.

Численні ставки, фонтани, водоспади, скульптури, екзотичні дерева, тихі алеї... Тому, хто потрапляє сюди вперше, не віриться, що все це багатство знаходиться в українській провінції. І ще більш чарівною і романтичною здається Софіївка, коли довідаєшся про історію її створення. А було все так.

Інсценізація.

Кажуть, гуляла якось навесні графиня зі своїм чоловіком в Уманському маєтку Потоцьких. Дійшовши ліском до річки Кам'янка, присіла красуня на бережку:

– Хочу гуляти у чарівному рукотворному місці – такому, як лути Версаля, де мені доводилося бувати при дворі Людовіка XVI, – говорила дружина до беззастамовно закоханому в неї графові.

А ще хочу, щоб це місце нагадувало стародавню Елладу, адже, я – грекinya! І щоб краса й пишність цих місць були гідні моїх предків – візантійських імператорів!

Граф Потоцький дуже любив свою дружину і виконав всі її забаганки.

– Хто ж вона – ця загадкова жінка, для якої був побудований один із найкращих парків світу і названий в її честь?

– Софія! Її ім'я – ореол таємничості. Сучасники назвуть її першою красунею Європи. Пройдуть роки, зміняться покоління, але і тоді, і зараз Уманські "Єлісейські" поля, англійський парк з колекцією екзотичних рослин, кавказька гірка, підземний водяний тунель, альтанки, кам'яні гроти та величезне водосховище з безліччю фонтанів шепотітимуть її ім'я... Софія.

Літо зацвіло на видноколі,
Днина і погожа, і ясна,
Біла постать грішницї святої
З таємницї гроту вирина.
Ти була кохана і дружина,
І не раз коханкою була –
Неземної вроди берегина,
Що ім'я "Софіївці" дала.

Ти й сьогодні в Умані на чатах,
Як любові незбагненна суть,
Ось тому в "Софіївку" дівчата
Знову на побачення ідуть.

Автором топографічного й архітектурного проекту та керівником будівництва було призначено польського військового інженера Людвіга Метцеля. Це був один із найталановитіших людей свого часу.

Дивовижні пейзажі, екзотичні рослини, античні скульптури – все це гармонійно поєднується і створює неповторну атмосферу казки. Цей шедевр вражає відвідувачів своєю красою вже понад 210 років.

Вчитель. До 7 чудес України належить пам'ятка, яка, наразі, знаходиться на окупованій ворогом території – в Криму коло міста Севастополь. Це древнє місто Херсонес.

7. Херсонес Таврійський.

Місто Херсонес було засноване більше, ніж дві з половиною тисячі років тому на південному заході Криму. Нині його руїни – одна з найвизначніших пам'яток Севастополя.

Це місто-держава мало довге життя – майже дві тисячі років.

Місто було огорожене могутніми оборонними стінами. До наших днів збереглося багато давніх споруд. Серед них: театр, римська цитадель, середньовічні християнські храми, старовинні житлові квартали, вулиці, гончарні майстерні, колодязі та ін.

В кінці 14 століття навала кочівників поклала кінець існуванню Херсонеса, а його руїни поховала земля.

Територія досліджується археологами уже 170 років. За цей час відкрито більше третини міста.

У зв'язку з великою кількістю археологічних пам'яток, що потребують збереження, було створено Національний заповідник "Херсонес Таврійський".

Підсумок уроку.

Вчитель. 7 історико-культурних пам'яток прийшли до нас через історію, через століття. Ми з вами маємо зберегти цю спадщину та передати прийдешнім поколінням. А для цього потрібно берегти рідну землю, берегти Україну.

Ми, українці, нація прадавня,
На цій Землі – багато тисяч літ.
Культурою й традиціями славна,
І багатючий в нас духовний світ.
В нас звичаї свої, неписані закони,
По них пізнає українця вся земля.
Своє світосприймання й заборони,
Як і свої ліси, річки й поля...

Усе, що є в нас, в праці здобуваєм,
І вибрали дорогу нележку.
Та завжди хлібом друзів зустрічаєм
На вишитому шовком рушнику.
Народ цінє землю цю єдину,
В якій коріння наше з правків.
Любіть Вітчизну і своєю родину,
Бо це земля твоя й твоїх батьків!

На уроці використано вірші українських поетів.